FORSA i dag – om att hitta kraft tillsammans

Ett samtal mellan Eva Wikström, Katarina Hollertz och Magdalena Elmersjö

ur boken

Eva Wikström, Katarina Hollertz
& Magdalena Elmersjö (red.)

Röster och möten

En jubileumsskrift om FORSA, Förbundet för forskning och praktik i socialt arbete

Arkiv förlag 2026

ARKIV FÖRLAG · arkiv@arkiv.nu · www.arkiv.nu

i samarbete med

FORSA · www.forsa.nu

FÖRSLAG PÅ KÄLLANGIVELSE:
”FORSA i dag – om att hitta kraft tillsammans. Ett samtal mellan Eva Wikström, Katarina Hollertz och Magdalena Elmersjö” (2026) i Eva Wikström, Katarina Hollertz & Magdalena Elmersjö (red.), *Röster och möten. En jubileumsskrift om FORSA, Förbundet för forskning och praktik i socialt arbete*, s. 103–116. Lund: Arkiv förlag, https://doi.org/10.13068/9789179244101.

Det här kapitlet ur en e-bok från Arkiv förlag distribueras fritt genom *open access*. Titeln finns också tillgänglig i tryck med ISBN: 978 91 7924 409 5.

Verket är upphovsskyddat enligt en upphovsrättslicens från Creative Commons: erkännande, icke-kommersiell, inga bearbetningar (CC BY-NC-ND), som medger icke-kommersiell användning och spridning i oförändrat skick så länge källan anges.

Illustration på sidan 113: Karin Nyberg

© Författarna/FORSA/Arkiv förlag 2026

E-bok (PDF) 2026
Beständig länk: https://doi.org/10.13068/9789179244101
ISBN: 978 91 7924 410 1

KAPITEL 8

FORSA i dag – om att hitta kraft tillsammans

Ett samtal mellan Eva Wikström, Katarina Hollertz och Magdalena Elmersjö om FORSA och socialt arbete

Presentation

I det här samtalet möts vi tre redaktörer som på olika sätt har haft en lång relation till FORSA. Vi, Eva Wikström, Katarina Hollertz och Magdalena Elmersjö är alla forskare inom socialt arbete, men också kollegor som under många år engagerat oss i FORSA lokalt och nationellt. Vi känner varandra genom föreningsengagemanget och genom många samtal om det sociala arbetets utveckling och villkor. Eva är verksam vid Institutionen för socialt arbete i Umeå, Katarina vid motsvarande institution i Göteborg och Magdalena vid Södertörn.

Vi samtalar om FORSA och våra erfarenheter som forskare och engagerade medlemmar. Men i samtalet växer någonting fram som är större än en berättelse om en förening. Samtalet handlar lika mycket om vad det innebär att vara forskare, lärare, socialarbetare och medmänniska i

en tid där många känner sig pressade, fragmenterade och ibland ganska ensamma i sina professionella roller.

Flera teman återkommer under samtalet. Ett är relationen mellan forskning, utbildning och praktik. Ett annat är socialarbetares och forskares villkor i en tid präglad av ökande krav och press. Ett tredje, som kanske är det mest framträdande, handlar om FORSA som mötesplats, gemenskap och plattform för mobilisering. Genom hela samtalet återvänder vi också till en diskussion om utsatthet: om varför man forskar om den, varför den behöver synliggöras och vilken roll kunskap om utsatthet kan spela för samhällsförändring.

Vi beskriver hur vårt engagemang i FORSA har sett ut genom åren och samtalar om skälen till och drivkrafterna bakom att vi har engagerat oss i föreningen. Vi reflekterar över FORSA:s betydelse för att ”ge röst” åt det sociala arbetets teori och praktik och skapa möten. Vi talar också om akademin, om att utbilda och forska samt om att vara en del av den akademiska miljön och hitta sin plats i det sociala arbetets sammanhang. I samtalet tecknas en bild av det sociala arbetet som identitetsskapande. Vi talar om hur inte bara praktiken och forskningen ständigt omförhandlar sin identitet, utan hur även vi själva söker och omformar våra identiteter i förhållande till ämnet och akademin. I detta sammanhang framträder FORSA:s betydelse för hemvist, kollegial samhörighet, kraft och motkraft. Samtalet handlar ytterst om det sociala arbetets betydelse, men också om vad som behövs för att människor ska kunna fortsätta att utföra socialt arbete utan att tappa hopp, kraft eller riktning. Denna fråga kommer upp flera gånger under samtalet.

Relationen mellan forskning och praktik

I samtalet beskrivs socialt arbete inte som en verksamhet som kan delas upp i separata delar. Samspelet mellan forskning, utbildning och praktik framställs tvärtom som avgörande. FORSA lyfts i detta sammanhang fram som en arena där dessa olika ben kan mötas.

Magdalena beskriver hur hennes eget engagemang i FORSA har bidragit till att göra henne tryggare i relationen mellan forskning och praktik: ”Det är svårt att isolera just vilken del av min utveckling som hör till FORSA-sammanhanget. Men jag har ju samlat på mig så pass mycket redskap att jag är trygg med samverkan med praktiken och har mycket lättare att hitta synergieffekter och vägar fram för hur man kan jobba tillsammans på olika sätt. Jag har jobbat upp kontaktnätverk som gör arbetet både lättare och roligare. De här långa relationerna över tid betalar sig ju nu.”

Här framträder en syn på kunskap som något som utvecklas i relationer. Kunskap skapas inte enbart genom forskning eller akademiska publikationer utan också genom möten, samarbeten och långsiktiga kontakter mellan människor med olika erfarenheter. I samtalet lyfts att detta inte alltid är självklart för nya generationer. Både doktorander och studenter är ofta upptagna av sin egen utbildnings- eller forskningsvardag och kan ha svårt att se den större bilden. Som Magdalena uttrycker det kan det vara en utmaning för unga forskare att förstå hur olika delar av akademin och samhället hänger samman: ”Det är en stor värld att fostras in i och sen ska man också förhålla sig till andra delar av samhället. Det är ganska mycket att hålla reda på. Och jag känner en stor förståelse för hur

rörigt det kan vara som doktorand att förstå de här olika världarna och broarna emellan."

Vi menar att det sociala arbetet som område haltar betänkligt om något eller några av benen inte finns på plats simultant i ett engagemang, om det så är i utbildnings- och forskningsverksamhet eller i det praktiska arbetet. Vi kan alla emellertid ge många exempel på hur svårt det kan vara att förena praktik, forskning och utbildning trots att det finns sådana ambitioner.

Katarina berättar: "Jag tycker det är synd om studenterna kommer in i ett system där akademien är mer eller mindre separerad från praktiken. Jag kommer ihåg när jag var doktorand och en av socialsekreterarna som jag hade intervjuat i forskningsprojektet frågade om jag ville hänga med på en afterwork med kollegorna på enheten. Jag kommer ihåg att jag tänkte: kan jag verkligen göra det? De är ju ändå ett 'studieobjekt' här. Nu tänker jag att det var ganska absurd tankegång. Nu skulle jag ju följt med utan tvekan. Men då tyckte jag det var väldigt svårt att navigera i det – och jag tänker att det handlade om en osäkerhet kring hur forskning och praktik förhöll sig till varandra och vad det innebar att vara forskare."

Något som kan göra det svårt att förena forskning och praktik är strävan efter eller den upplevda pressen på att hitta nya metoder för den sociala praktiken. Förväntningar på att forskningen i socialt arbete ska leverera metodutveckling eller idéer om effektivare arbetssätt hamnar inte sällan på kollisionskurs med hur forskning går till. Olika förväntningar kan resultera i besvikelser, vilket framkommer i Magdalenas resonemang: "De [praktikerna] vill ju ofta ha nya metoder eller modeller som de direkt kan börja

använda i arbetet i hopp om att arbetet blir lättare och mer effektivt. Och då blir samverkan mellan praktik och forskning lätt pressad och tyngd av förväntningar som inte alltid går ihop. Det blir väl så när det ofta brinner i praktiken. Och de här långa tankeprocesserna eller det som forskarvärlden ofta står för att komma vidare i tanken, det har man inte alltid vare sig tid, råd eller lust med."

I samtalet om hur glappet mellan de olika förväntningarna kan överbryggas lyfts behovet av att göra forskningen relevant. Betydelsen av forskarskolor för yrkesverksamma, liksom av samverkansdoktorander och kommundoktorander, betonas också. Sådana doktorander fungerar som länkar mellan forskning och praktik genom sina organisatoriska hemvister, men även genom att deras forskningsfrågor ofta tar sin utgångspunkt i praktiknära problemställningar.

Magdalena säger: "Jag tänker att [för att nå ut med forskningen] behöver forskaren göra sig relevant och tillgänglig för praktiken. Och då handlar det om att man ska ha modet, man ska ha tiden och man ska ju definitivt ha orken. Kanske också en viss mognad. Om forskare och doktorander kan och vill engagera sig i samverkan med praktiken så är det positivt. Men jag tänker också att det är fullt förståeligt om doktorander helt enkelt vill fokusera på sin avhandling och kanske först i slutet, eller i början på sin karriär efter disputationen engagera sig mer i praktiknära forskning. Helt enkelt för att det kan vara svårt att tänka på och göra många saker samtidigt. Speciellt om man i sitt doktorandprojekt inte har en naturlig ingång i samverkan med praktiken."

Ett annat problem som lyfts är att det sällan finns tid och pengar till att göra forskningen relevant för praktiken,

att förankra och återkoppla eller att använda metoder som inkluderar praktiker i forskningen. Magdalena igen: ”Jag har inte hittat någon form för att undvika att det blir dubbelt arbete. Det är ett arbete som sker inom ramen för akademins mål och ambitioner men det är ofta ideellt, i alla fall för mig. Ibland går det att kombinera men ofta hamnar jag i någon form av dubbelarbete. Och ibland är det extra svårt att få ihop de olika världarna för att det finns olika förväntningar.”

Det som Magdalena beskriver här handlar inte enbart om arbetsbelastning, utan också om de motstridiga krav och förväntningar som präglar relationen mellan akademi och praktik. Medan akademin i hög grad premierar vetenskaplig publicering, externa forskningsmedel och internationell synlighet, bygger relationerna till praktiken på långsiktighet, tillgänglighet, dialog och återkoppling. När det senare inte värderas eller finansieras på samma sätt riskerar samverkan att bli beroende av enskilda forskares ideella engagemang. Konsekvensen blir att arbetet med att bygga broar mellan forskning och praktik ofta genomförs vid sidan av ordinarie arbetsuppgifter, trots att det framhålls som centralt för ett kunskapsbaserat socialt arbete.

FORSA:s betydelse som en plats för möten och mobilisering

Vi betonar alla FORSA:s betydelse som en mötesplats i flera avseenden: en mötesplats mellan akademi och praktik och en plats där lärare, studenter, forskare och praktiker kan mötas utan strikta organisatoriska ramar, i format bortom arbetsplatsernas och institutionernas formaliserade roller,

gränser och syften. Katarina säger: ”Det finns en plats där man faktiskt kan lära av varandra och med varandra och få input. Det blir någon form av intellektuell spänst i det, när man inte bara rör sig i samma kretsar hela tiden.”

Den intellektuella spänsten uppstår också genom mångfalden av röster; praktiker, forskare, studenter och pensionerade socialarbetare möts på samma arena. Det skapar samtal som annars kanske aldrig hade uppstått, menar Katarina: ”Och jag tycker det är helt fantastiskt att vi kan mötas på en arena som FORSA. Människor som är intresserade av viktiga frågor i socialt arbete träffas och samtalar om det för att ge varandra feedback och input.”

Reflektion beskrivs i samtalet som en bristvara i den vardagliga verksamheten som lärare och forskare. Vi beskriver hur vårt arbete inom akademin uteslutande handlar om produktion, prestation och resultat. I kontrast till detta erbjuder FORSA ett rum där människor kan tänka tillsammans utan omedelbara krav på leverans.

Ett viktigt tema i samtalet är ensamhet. Både forskning och socialt arbete beskrivs som verksamheter där människor ofta kan känna sig isolerade. Kraven är höga, resurserna begränsade och handlingsutrymmet ibland litet. ”Jag hade känt mig ganska ensam i mitt arbete om inte jag hade haft FORSA som plattform.”, säger Katarina. FORSA framträder här inte bara som ett professionellt nätverk, utan som ett sammanhang där människor hittar kollegor, vänner och meningsskapande gemenskaper.

Ett annat område där vi tillskriver FORSA betydelse är mobilisering. I samtalet uttrycks en frustration över att forskare inom socialt arbete inte alltid är de som syns mest när viktiga samhällsfrågor aktualiseras. Katarina säger:

”När det händer saker som är angelägna för det sociala arbetet så är det inte alltid våra institutioner, professorerna, socialcheferna, socialarbetarna eller vi själva som är mest på barrikaderna eller de som syns och hörs mest.”

Mot denna bakgrund är FORSA viktig som en mobiliserande kraft. Mobilisering handlar här inte främst om protester eller kampanjer. Det handlar om att skapa möten, samtal och kunskapsutbyten. Men effekterna kan bli betydande. Genom seminarier, konferenser, remissvar och uppvaktningar kan människor samla erfarenheter och påverka utvecklingen. Eva lyfter fram arbetet med examensmålen för socionomutbildningen som ett exempel på det och beskriver hur nationella allianser har kunnat byggas genom FORSA. Vi betonar att mobilisering inte alltid behöver vara någonting spektakulärt. ”Det är verkligen en enkel och lättillgänglig form för att samla in kunskaper och fördela dem mer rättvist över landet”, säger Magdalena. FORSA möjliggör alltså mobilisering genom att skapa strukturer där människor kan tänka tillsammans och agera gemensamt.

”Alla jobbar i sin låda” – om separering av forskning och praktik

Ett återkommande tema i samtalet mellan oss är de personliga drivkrafterna för att engagera sig i FORSA. Något som är påtagligt för oss alla tre är att engagemanget i FORSA fyller ett slags tomrum. Föreningen möjliggör någonting som kan vara svårt att förverkliga ensam eller i det arbetssammanhang man är i, dels på grund av glapp eller motsättningar mellan teori och praktik, dels på grund av en

strikt organiserad institutionell miljö som också bidrar till att separera praktik, utbildning och forskning. En aspekt av detta beskriver vi som normativa föreställningar om att en ”riktig” forskare inte är i praktikens värld. Magdalena berättar: ”Som doktorand upplevde jag att det var rätt många ideal och föreställningar om forskning och praktik att hålla reda på. Och det har ju tagit mig tid att växa upp i det.”

En annan anledning till att en förening som FORSA kan fylla ett behov är att akademins institutionella ramar kan upplevas som för snäva. Eva pekar på att de här ramarna organiserar och definierar forskarens och lärarens engagemang och aktiviteter. Man är med i olika interna grupper där det sker olika aktiviteter som ska föra forskningen framåt. I detta hamnar forskaren och utbildaren i något slags entreprenörskap, menar Eva. Man rör sig mellan olika organisatoriska lådor – grupper och roller – men känner sig sällan som en del i ett gemensamt projekt.

Eva beskriver också hur organiseringen i ”separata lådor” eller för snäva utrymmen på sätt och vis separerar utbildning, praktik och forskning: ”I min verksamhet som forskare eller lärare så har jag lite svårt ibland att låta de här sakerna mötas samtidigt. Det blir lite grann separata världar. En del av det kanske också är miljön och som jag sa tidigare, de här ramarna jag pratade om.”

Eva pekar på att utbildning och forskning har separata budgetar, råd och utskott. Och hon ställer sig något frågande till att utbildningens vetenskapliga grund ska garanteras genom att de som undervisar har disputerat. Är detta verkligen att förena vetenskaplig grund och praktisk tillämpning? Det blir snarare en fråga om att bemanna

undervisningen med kompetenser som ska företräda det vetenskapliga respektive det praktiska, menar Eva.

Det som beskrivs här handlar om hur institutionella strukturer tenderar att särskilja verksamheter som i socialt arbete ofta betraktas som tätt sammanflätade. När forskning, utbildning och praktik organiseras inom olika system och logiker riskerar sambanden mellan dem att bli beroende av enskilda personers initiativ snarare än av gemensamma strukturer.

FORSA – en ”ö av frihet”

Vi beskriver alla tre FORSA som en organisation som fyller ett tomrum eller möjliggör sådant som inte enkelt låter sig förverkligas inom de institutionella ramar som omger lärare och forskare. För oss är FORSA en ”ö av frihet”, där handlingsutrymmet är större och där aktiviteter och samarbeten som annars kan vara svåra att åstadkomma ges legitimitet. Så här säger Katarina: ”Jag ser ju FORSA som en arena. Jag tror att det har påverkat mig väldigt mycket, att jag har hittat ett sammanhang. Där jag kan förverkliga mycket av de tankar jag har om socialt arbete och varför forskning i socialt arbete är viktigt.”

Hon lyfter också att FORSA är en arena för sådant som hon tycker är viktigt med att vara forskare, som att kunna hitta samverkan och träffa kollegor som är verksamma på andra områden än akademin.

Både Eva och Katarina beskriver hur FORSA stimulerar kreativitet och ger möjligheter till andra samarbeten och nätverk än de som de vanligtvis ingår i. Eva säger: ”Det vidgar mina möjligheter att göra sådant som är viktigt

meta-
teori
teoriplanet
praktikplanet
Forsa är en ö av frihet
där vi själva sätter ramarna
och får utrymme!
Praktik
Forskning
Utbildning
FORSAPLATTFORMEN
värderingsplanet
Teori

utanför de vanliga institutionella ramarna i vår verksamhet som forskare. FORSA bidrar till att utöka mitt sociala nätverk och ha samtal som jag inte får utrymme för i det vardagliga institutionella sammanhanget."

Katarina känner igen sig. Hon säger att FORSA är ett utrymme där hon kan göra saker hon inte kan göra på egen hand: "Och det är sådant som jag egentligen tycker jag som forskare i socialt arbete borde göra ändå – som lärare och forskare i socialt arbete. Men det är väldigt svårt att göra själv, och när man bara har den egna institutionen som arena."

Vi beskriver FORSA som ett sammanhang där det finns större frihet än inom många andra organisationer: "Vi sätter ju själva ramarna. Vi slipper hela den institutionaliserade logiken som finns inom akademin", säger Katarina. Friheten handlar både om innehåll och arbetsformer. Lokalföreningarna kan anpassa verksamheten efter lokala behov. Det finns få detaljstyrande strukturer och stort utrymme för initiativ. Magdalena betonar samtidigt att denna frihet bygger på människor och relationer: "Vi ska vara så rädda om alla dessa kompetenta och fina personer som vi träffar på."

I resonemangen framträder FORSA:s viktigaste tillgång inte som verksamheterna i sig, utan snarare de relationer som växer fram genom dem. Mötena mellan människor skapar möjligheter till samarbete, kunskapsutbyte och nya initiativ. På så sätt är organisationen inte bara en struktur för aktiviteter utan också en infrastruktur för professionella relationer och långsiktig kunskapsutveckling.

Varför forskar vi? Kunskapens syfte och utsatthetens betydelse

Ett av samtalets spår handlar om drivkrafterna bakom forskning i socialt arbete och hur dessa kan ta sig uttryck men också vara en drivkraft i FORSA. Eva reflekterar över att FORSA kan ha påverkat hennes identitet som forskare mer än hon tidigare förstått: ”Jag tror det att bli starkare i min personliga roll som forskare, varför jag forskar. Kanske formuleringen av de kunskapsfrågor jag har. Att det handlar om utsatthet och att vilja bidra med att synliggöra utsatthet eller förhindra utsatthet.”

Vi formulerar en syn på forskning som går bortom vetenskaplig nyfikenhet och akademisk meritering. Forskning beskrivs som något som också har en moralisk och samhällelig dimension. Vi ser kunskap som ett sätt att synliggöra problem, belysa orättvisor och skapa bättre livsvillkor. Eva beskriver att denna utgångspunkt inte alltid delas inom akademin: ”Det kan till och med vara så att jag upplever att det inte är självklart bland institutionens forskare att det är målet med forskningen, utan målet med forskningen kan vara någonting helt annat än någon typ av vilja att förändra vad gäller utsatthet.”

Här framträder en spänning som sannolikt många forskare inom socialt arbete känner igen. Å ena sidan den akademiska logiken med publikationer, teoribildning och vetenskaplig excellens. Å andra sidan den sociala ambitionen att göra skillnad för människor som lever i utsatthet. FORSA framstår i samtalet som en miljö där den senare dimensionen får större utrymme. Det handlar inte om att motsätta sig forskningens vetenskapliga krav, utan om att hålla fast vid frågan om varför kunskapen behövs.

Avslutande reflektioner

Samtalet mellan oss handlar bland annat om vad människor behöver för att kunna fortsätta att arbeta med svåra samhällsfrågor utan att tappa riktning och mening. För oss är FORSA mycket mer än en förening. Det är en mötesplats mellan forskning, utbildning och praktik. Det är en arena för mobilisering när viktiga frågor riskerar att hamna i skymundan. Det är ett nätverk av relationer som byggs över tid. Men framför allt är det en plats där människor kan hitta gemenskap. Det är också tydligt i samtalet att socialt arbete för oss inte främst handlar om administrativa system eller organisatoriska strukturer. Det handlar om människor i utsatthet och om viljan att bidra till förändring. Den viljan framstår som en stark drivkraft bakom både forskning, undervisning och engagemang.

Kanske är det därför som FORSA har en sådan betydelse för oss. Organisationen erbjuder ett sammanhang där frågor om utsatthet, rättvisa och samhällsförändring inte behöver motiveras eller försvaras. De får finnas där som självklara utgångspunkter. När världen förändras, arbetslivet hårdnar och många känner sig ensamma i sina professionella roller blir sådana sammanhang allt viktigare. FORSA framställs i samtalet som en stabil plats i en föränderlig tid – en plats där människor kan mötas, tänka tillsammans, mobilisera när det behövs och ibland bara luta sig tillbaka och lyssna. Föreningen är viktig inte bara för vad den gör, utan också för vad den möjliggör: En känsla av sammanhang. Ett större handlingsutrymme. Och en påminnelse om att man inte behöver bära de stora frågorna ensam.